

ÎNTOARCEREA EXECUTĂRII SILITE: ASPECTE TEORETICE ȘI PRACTICE

Gheorghe RENIȚĂ,
masterand la Facultatea de drept,
USM

SUMAR

În cadrul prezentului articol științific, obiectul de investigație îl constituie problema întoarcerii executării silite în condițiile de lege lata în Republica Moldova. Se relevă că, întoarcerea executării silite reprezintă o situație simetric inversă executării săvârșite, ce incumbă obligația pentru creditor de a-i restitui debitorului tot ce a primit prin executarea silită, întrucât raportul juridic obligațional dintre creditor și debitor, în temeiul căruia s-au făcut încasările este anulat, nerestituirea celor primite de la debitor de către creditor ar crea situația îmbogățirii fără justă cauză a ultimului. De asemenea, se efectuează o radiografiere a naturii juridice, condițiilor în care intervine, cazurilor de limitare, precum și a procedurii întoarcerii executării silite. Nu în ultimul rând, ies în evidență unele incongruențe legislative și propuneri de lege ferendă pentru eficientizarea cadrului legal care reglementează întoarcerea executării silite.

Cuvinte-cheie: executare silită, titlu executoriu, efectivitatea hotărârii judecătorești, restabilirea situației anterioare, procedură.

(Continuare din numărul trecut)

7. Conținutul întoarcerii executării silite

Schimbând vectorul investigației, decalăm că instituția întoarcerii executării silite este guvernată de principiul restabilirii situației anterioare. Desemnăm prin acest principiu (*restitutio in integrum*) regula de drept potrivit căreia tot ce s-a executat în baza unui document executoriu anulat trebuie restituit, astfel încât părțile raportului juridic să ajungă în situația în care acel act nu s-ar fi executat.

Locul executării obligațiilor primare trebuie să fie transpus printr-un efect de oglindă obligațiilor de restituire.

Întinderea restituirilor depinde de ceea ce s-a primit, în sensul că bunurile trebuie restituite în starea în care au fost primite, iar creanțele – la valoarea la care au fost plătite. Dacă bunurile au suferit deteriorări sau pierderi, acestea vor fi suportate de cel care le-a pricinuit, iar dacă deteriorările s-au produs fortuit, riscul îl

RETURN OF THE FORCED EXECUTION: THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS

SUMMARY

The return of the forced execution: theoretical and practical considerations

Within this scientific paper, the research object refers to the return of the forced execution as it is expressed in the legislation of Republic of Moldova. It is set that the return of the forced execution represents the opposite situation of the fulfilled execution, it hatches the obligation of the creditor to repay back to the debtor everything that was gained through the forced execution, taking into account that the legal obligational relationship between the creditor and debtor, based on which all the collections were done was declared void, the avoiding of the restitution from the creditor's side will create the situation of his unjust enrichment. Also it is done a thorough examination of the legal nature, conditions in which it takes place, limitation cases and also the procedure of returning of the forced execution. This particular work also treats what are the legal gaps and comes with de lege ferenda proposals for the improvement of the legal provisions that regulate the return of the forced execution.

Key-words: forced execution, writ of execution, effectiveness of the judicial decision, restoration to the original condition, procedure.

suportă proprietarul (art.318 CC al RM). În cazul în care restituirile se fac prin echivalent, valoarea acestora se stabilește prin hotărâre judecătorească la data întoarcerii executării. Textul de lege care justifică concluzia este inserat la art.157 alin.(2) CE al RM, potrivit căruia, dacă restituirea în natură a bunurilor este imposibilă, instanța de judecată prevede restituirea contravalorii lor, stabilită la data întoarcerii executării (sublinierea ne aparține – *n.a.*). Astfel, ar fi posibilă ipoteza în care la data întoarcerii executării valoarea bunului (bunurilor) să crească sau să se micșoreze de la momentul în care a fost executat documentul executoriu. Totuși, instanța de judecată nu va recurge la criteriul proporționalizării, ce presupune atât o plasare în trecut, pentru a aprecia echilibrul (valoarea) inițial, cât și o privire în momentul pronunțării hotărârii prin care se dispune întoarcerea executării, întrucât legiuitorul a tranșat această chestiune prin dispoziția art.157 alin.(2) CE al RM, statuând că, restituirea contravalorii se va stabili la data întoarcerii executării.

Restituirea prestației deja executate implică și valoarea cheltuielilor de executare, în cazul restituirii parțiale - cheltuielile de executare vor fi suportate proporțional prestației remise.

Codul de executare nu soluționează problema privind situația când bunul primului debitor, fiind vândut la licitație în ordinea executării hotărârii judecătorești, a fost dobândit de un proprietar nou cu bună credință. În astfel de circumstanțe, la întoarcerea executării hotărârii creditorul inițial trebuie să restituie debitorului valoarea reală a bunului. Dacă debitorul va insista reținerea bunului vândut, pentru aceasta se cere adresarea în judecată cu o acțiune de recunoaștere a licitației nule, la soluționarea căreia se va ține cont de condițiile art.375 din CC al RM privind revendicarea de către proprietar a bunului aflat în posesia unui dobânditor de bună credință¹.

Pe această axă concepțională, etalăm că, din interpretarea sistemică a dispozițiilor art.375 și 331 din CC al RM, se degajă concluzia că restituirea bunului (bunurilor) înstrăinate de persoane care nu au avut dreptul de a dispune de acestea este condiționată de buna sau rea credință a terțului dobânditor, titlu cu care a fost înstrăinat (cu titlu gratuit sau oneros), precum și de faptul dacă este vorba de un bun mobil sau imobil. Sub acest aspect, în esență, este necesar să existe o hotărâre a instanței de judecată prin care se declară nul actul (contractul) de înstrăinare a bunului (bunurilor), căci nimeni nu poate înstrăina mai multe drepturi decât are (*nemo plus juris ad allium transferre potest quam ipse habet*)². În asemenea condiții, va putea opera întoarcerea bunului ce a fost valorificat în procedura executării silite.

În această ordine de idei, trebuie de cristalizat teza că tot ce s-a executat în baza unui document executoriu anulat trebuie restituit³. Dacă se solicită pe lângă ceea ce s-a executat efectiv și alte sume, cum ar fi cheltuieli de judecată, dobânzi și/sau penalități, gândim că implică inevitabil o cantonare pe tărâm probatoriu. De aceea, sumele suplimentare (cheltuieli de judecată, dobânzi și/sau penalități etc.) nu pot fi solicitate în procedura în ordonanță privind întoarcerea executării silite; or, în această ipoteză, lipsește certitudinea creanței, care, de altfel, este o condiție obligatorie pentru a deschide calea procedurii simplificate.

8. Procedura soluționării întoarcerii executării silite

Din amalgamul art.158 și 159 din CE al RM, se degajă concluzia că instanța de judecată dispune *din oficiu* întoarcerea executării silite⁴. În acest sens, s-a avansat în mod just aserțiunea potrivit căreia „punerea în discuție din oficiu a întoarcerii executării instanța de judecată ar crea situația expunerii asupra eventualei soluții (sublinierea ne aparține – *n.a.*) în apel, iar în recurs acest lucru nici nu este posibil, or, Curtea Supremă de Justiție, de regulă, examinează recursurile fără prezența participanților la proces sau a reprezentanților acestora (art.444 CPC)⁵.

În ce privește posibilitatea instanței de judecată de a dispune *din oficiu* întoarcerea executării silite, se antamează problema dacă prin aceasta nu se încalcă principiul rolului diriguitor al instanței judecătorești în organizarea și desfășurarea procesului consacrat la art.9 CPC al RM. Credem că în situația în care instanța de judecată se pronunță din oficiu în vederea întoarcerii executării silite, se știrbește din autoritatea principiului disponibilității. În acest context, profesorul din Franța Roger Perrot etala: „Dacă judecătorul ar deveni un consilier, ar neglija obligația de imparțialitate”⁶. În plus, referitor la rolul instanței, autorul punctează: „Avem impresia că legislatorul oscilează între concepțiile specifice procedurilor socialiste și unele tendințe proprii procedurilor occidentale, nefiind în stare să se pronunțe în favoarea uneia din acestea”⁷.

Pe această linie de gândire, profilăm că acțiunea având ca obiect restabilirea situației anterioare este cărmuită de principiul disponibilității, instanța neputând dispune din oficiu o asemenea măsură. Mai mult decât atât, este posibil ca față de momentul promovării sau judecării acțiunii în desființarea documentului executoriu să nu se pună problema unei întoarceri a executării, dat fiind că este posibil ca nicio valoare patrimonială să nu fi ieșit din patrimoniul celui împotriva căruia s-a derulat procedura de executare silită, iar discutarea din oficiu asupra acestui aspect ar îngreuna inutil procesul. Așadar, în lipsa vreunui folos practic pe care să-l obțină debitorul în urma unei atare proceduri, cererea va fi respinsă ca fiind lipsită de interes. Din această optică, suscită reticență următorul text de lege: „Instanța de judecată căreia i s-a trimis pricina spre rejudecare este obligată (sublinierea ne aparține – *n.a.*) să examineze din oficiu întoarcerea executării și să o soluționeze în o nouă hotărâre sau încheiere, prin care se dispune încetarea procesului în cauză” (art.158 alin.(1) CE al RM). Optăm pentru eliminarea sintagmei subliniate, întrucât nu se pretează specificului întoarcerii executării silite.

¹ Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Российской Федерации, 3-е изд, Комментарии, Нормы, Москва, 2008, p.942, *apud Drept procesual civil. Partea Specială: Curs universitar*, Redactor științific: Al. Cojuhari, Î.S. F.E.-P., „Tipografia Centrală”, Chișinău, 2009, p.393.

² Gh. Reniță, *Efectele nulității în cadrul grupurilor de contracte*, în *Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova, Științe sociumanistice*, Vol.II., CEP USM, Chișinău, 2014, p.9-11.

³ Neresituirii prestațiilor ca urmare a anulării actului în baza căruia s-au făcut, constituie o încălcare cumulativă a art.6 §1 și art.1 din Protocolul 1 din CEDO. *A se vedea*: Case of Unistar Ventures GmbH versus Moldova, Judgment 9 December 2008. <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-90169> (accesat 25.01.2015).

⁴ Despre rolul instanței de judecată în procedura de executare silită, *a se vedea*: Gh. Stratulat, *Instanța de judecată – subiect specific în procedura de executare a Republicii Moldova*, în *Revista Română de Executare Silită*, 2013, nr.4, p.103-106.

⁵ D. Visternicean, E. Belei, *Op. cit.*, p.327-328.

⁶ R. Perrot, C. Sprick, *Comentarii asupra Proiectului Codului de procedură civilă al Republicii Moldova* (traducere neoficială), Strasbourg, 2004, p.6.

⁷ *Ibidem*, p.8.

În alt context, necesită a fi ancorată aserțiunea potrivit căreia calitatea procesuală activă și pasivă în cererea având ca obiect întoarcerea executării silite aparține, ca regulă, numai părților între care s-a legat raportul juridic obligațional, respectiv creditor și debitor. În procedura în ordonanță, avem aceleași roluri – debitor și creditor. Însă, dacă cererea de întoarcere a executării va fi formulată în procedura generală (acțiunea civilă), calitatea de reclamant va aparține debitorului, iar calitatea de pârât va aparține creditorului. Executorul judecătoresc nu va avea legitimare procesuală pasivă într-un astfel de raport juridic⁸.

Este greșită practica potrivit căreia părțile pot solicita prin cerere suplimentară ca instanța de judecată de apel sau de recurs să se expună asupra întoarcerii executării, în cazul în care a fost omis acest fapt la faza dezbaterilor judecătorești. În aceste circumstanțe, instanța de judecată ar încălca principiul nemijlocirii cercetării judecătorești și dreptul la apărare al celeilalte părți⁹. Ne raliem la opinia citată și facem precizarea că cererea suplimentară poate opera doar în temeiurile inserate la art.250 CPC al RM. *Per a contrario*, aparent, rezultă că, în cazul în care instanța de judecată nu se expune asupra capătului de cerere privind întoarcerea executării silite, în privința căruia participanții la proces au dat explicații și au prezentat probe, se circumscrie temeiului de eliberare a hotărârii judecătorești suplimentare inserat la art.250 alin. (1) lit.a). O astfel de concluzie este eronată, întrucât, în concordanță cu prevederile art.159 alin. (2) CE, „În cazul în care instanța de apel sau de recurs nu a dispus întoarcerea executării, pârâtul poate înainta o acțiune în condițiile art.158 din prezentul cod”. Sub acest aspect, inclusiv practica judiciară a oscilat. Astfel, este ilustrativ următorul caz din practica judiciară: *La 29.06.2012, Ș.V. a înaintat o cerere de întoarcere a executării pe dosarul nr.2a-5201/1,1 care a fost respinsă prin încheierea Curții Supreme de Justiție din 11.07.2012 și i s-a indicat că el urmează să înainteze o cerere în instanța competentă să examineze în procedură de ordonanță*¹⁰.

O soluție diametral opusă este reflectată în următoarea speță: *La 23.03.2012, N.P. a depus o cerere de recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acesteia, casarea hotărârilor judecătorești și emiterea unei noi hotărâri cu privire la respingerea acțiunii. Totodată, a mai solicitat și întoarcerea executării hotărârii primei instanțe prin încasarea de la I.G. a sumei de 121693,27 lei. Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 25.10.2012, a fost admis recursul declarat de către N.P., casată integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe și emisă o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă. La 01.12.2012, N.P. a de-*

*pus o cerere prin care a solicitat întoarcerea executării hotărârii primei instanțe din 11.05.2007, menținută prin decizia instanței de apel din 21.03.2012. Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite cererea cu privire la întoarcerea executării hotărârii primei instanțe din 11.05.2010. Invocând în argumentarea soluției respective prevederile art.159 alin.(1) din Codul de executare, potrivit căruia, dacă instanța de apel sau de recurs, examinând apelul sau recursul, anulează hotărârea instanței de fond cu adoptarea unei noi hotărâri, prin care respinge parțial sau integral acțiunea, ori adoptă o încheiere de încetare a procesului sau de scoatere a cererii de pe rol, ea este obligată să dispună întoarcerea executării*¹¹.

Trezește nedumerire o astfel de concluzie. O asemenea interpretare a art.159 din CE al RM este eronată și nu se pretează voinței legiuitorului. Instanța de recurs trebuia să țină cont și de prevederile alin.(2) al art.159 din CE al RM și nu doar de dispozițiile alin.(1) al aceluiași articol. În viziunea noastră, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție urma să respingă cererea ca depusă într-o instanță care nu este competentă să o judece. Justețea acestei soluții se cimentează prin prisma art.159 alin.(2) din CE al RM, potrivit căruia, în cazul în care instanța de apel sau de recurs nu a dispus întoarcerea executării, pârâtul poate înainta o acțiune în condițiile art.158 din prezentul cod. Pe cale de consecință, instanța de recurs a pronunțat o încheiere ilegală, întrucât contravine art.159 alin.(2) din CE.

În corespundere cu art.158 alin.(2) din CE al RM, dacă instanța de judecată care a rejudecat pricina nu a soluționat întoarcerea executării hotărârii anulate, pârâtul este în drept, în termenele de prescripție, să înainteze în această instanță o cerere de întoarcere a executării în procedură în ordonanță, fără respectarea procedurii prealabile (sublinierea ne aparține – n.a.).

În general, procedura prealabilă¹² este necesară a fi parcursă în cazul în care legea sau contractul părților prevede o competență condiționată și, în ipoteza în care nu se respectă, instanța de judecată restituie cererea de chemare în judecată (art.170 alin.(1) lit.a) din CPC al RM) sau o scoate de pe rol (art.267, lit.a) din CPC al RM), diferența rezidă în faptul la care etapă operează, respectiv – la intentare sau după intentarea procesului civil. Totuși, atunci când legea sau contractul părților prevede necesitatea respectării procedurii prealabile în vederea soluționării litigiului și dacă a fost respectată, nu se mai

⁸ În general, s-a difuzat opinia, la care subscriem, potrivit căreia, executorul judecătoresc poate figura în calitate de pârât în următoarele cazuri: 1) contestarea mărimii onorariului încasat și 2) contestarea refuzului executorului judecătoresc de a efectua un anumit act de procedură. *A se vedea:* D. Visternicean, E. Belej, *Op. cit.*, p.334-335.

⁹ D. Visternicean, E. Belej, *Op. cit.*, p.327-328.

¹⁰ *A se vedea:* Încheierea Curții Supreme de Justiție din 11 iulie 2012 pe dosarul nr.2a-5201/11. www.csj.md (accesat 25.01.2015).

¹¹ *A se vedea:* Încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 23 ianuarie 2013 pe dosarul nr.2ds-7/13. www.csj.md (accesat 25.01.2015).

¹² Curtea Constituțională a statuat că, procedura prealabilă nu este de natură să încălce prevederile art.20 din Constituție, care garantează accesul liber la justiție, și nu afectează substanța acestui drept garantat. *A se vedea:* Hotărârea Curții Constituționale nr.14 din 15 noiembrie 2012 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225-XV din 30 mai 2003, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.248-251.

poate pune problema de a parcurge același drum și pentru cererea de întoarcere a executării, în cazul în care nu a fost dispusă de instanța de judecată, ceea ce nu numai că este aberant juridic, dar și ilogic.

Cu referire la procedura în ordonanță, în acord cu art.347 alin.(3) CPC al RM, „La depunerea cererii, creditorul prezintă probe privind respectarea procedurii prealabile sesizării instanței”. Dacă se sfidează această dispoziție, prin prisma art.349 CPC al RM, judecătorul nu dă curs cererii, întrucât este percepută ca un neajuns la cerere și, printr-o încheiere, stabilește un termen pentru remedierea acestei carențe. Iar dacă în termenul acordat creditorul nu se conformează acestei cerințe, judecătorul emite o încheiere de restituire a cererii, care poate fi atacată cu recurs.

Dar care au fost motivele ce au nutrit opțiunea legiuitorului de a excepta de la procedura prealabilă cererea depusă în procedura în ordonanță pentru întoarcerea executării silite? Gândim că legiuitorul nu a dorit să „încătuzeze” operabilitatea procedurii simplificate în această ipoteză. Aceasta întrucât, atunci când la cerere se atașează un răspuns prin care se exprimă dezacordul din partea debitorului (creditorul fiind în procedura de executare) referitor la cererea prealabilă, judecătorul refuză să primească cererea de eliberare a ordonanței judecătorești în temeiul art.348 alin.(2) lit.d) CPC, deoarece se acreditează ideea că persistă un litigiu. Din perspectiva acestei alegații, debitorul în procedura de întoarcere a executării silite poate formula un astfel de răspuns pentru a șicana creditorul și a zădărnici întoarcerea executării silite. În plus, credem că o astfel de abordare se justifică și prin aceea că întoarcerea executării este un drept incontestabil al pârâtului, întrucât rezultă dintr-o hotărâre judecătorească irevocabilă.

Esența procedurii în ordonanță rezidă în faptul că aceasta constituie o procedură simplificată față de procedura de examinare a acțiunii civile¹³. Astfel încât instanța de judecată care a emis ordonanța examinează obiecțiile debitorului fără citarea părților, fără a încheia proces-verbal și se limitează la admisibilitatea obiecțiilor din punct de vedere al temeiniciei și veridicității, potrivit prevederilor art.352 alin.(4) CPC al RM.

Procedurii în ordonanță îi este caracteristic faptul lipsei litigiului de drept, motiv din care aceasta este considerată a fi un fel al procedurii civile necontencioase. Or, existența litigiului cu privire la un drept care se manifestă prin obiecțiile debitorului duce la anularea ordonanței judecătorești, potrivit art.353 CPC al RM și oferirea posibilității de a examina pretenția creditorului împotriva debitorului în procedură de examinare a acțiunii civile.

Păstrând firul logic, decretăm că procedura în ordonanță nu este o cale prealabilă obligatorie de soluționare a litigiului și nefolosirea procedurii în ordonanță de către creditor nu are efecte juridice care să îngreădească dreptul la înaintarea acțiunii în instanță de judecată. Instanța

de judecată nu este în drept să refuze primirea cererii în procedura contencioasă, dacă creditorul nu s-a adresat în procedura de ordonanță.

În alt registru, trebuie de difuzat că în CPC al RM (art.345 CPC) nu este inserat un asemenea temei (în pricinile ce țin de întoarcerea executării silite) pentru eliberarea ordonanței judecătorești. În acest sens, prezintă relevanță argumentele Curții Supreme de Justiție din Recomandarea nr.10 „Cu privire la întoarcerea executării silite”¹⁴:

- întoarcerea executării este un drept incontestabil al pârâtului, întrucât rezultă dintr-o hotărâre judecătorească irevocabilă;
- examinarea cererii de întoarcere a executării în procedură generală pe acțiuni civile implică eforturi și durate excesive de examinare. Toate acestea poartă caracter formal și inutil, deoarece întoarcerea executării se poate solicita de către pârât doar dacă instanțele nu au dispus-o din oficiu. Adică ceea ce urmau instanțele judecătorești să decidă din oficiu (art.157 alin.(1), art.158 alin.(1), art.159 alin.(1) CE al RM) nu poate fi pus pe seama pârâtului ca sarcină procesuală ne-rezonabilă și disproporționată;
- mai mult decât atât, dreptul debitorului de a face obiecții împotriva ordonanței judecătorești emise în baza art.158 alin.(2) Cod de executare (din alte motive decât lipsa prevederii în art.345 CPC al RM) și anularea acesteia reanimează dreptul creditorului de a se adresa ca reclamant în ordine generală cu cerere de chemare în judecată;
- potrivit art.2 alin.(2) CPC al RM, „în caz de discordanță între normele prezentului cod și cele ale unei alte legi organice, se aplică reglementările legii adoptate ulterior”. În acest sens, prevederile Codului de executare nr.443 din 24.12.2004 sunt mai noi decât ale Codului de Procedură Civilă nr.225 din 30.05.2003 și nu contravin sarcinilor procedurii civile (art.4 CPC al RM).

În consecință, Curtea relevă că judecătorii nu vor refuza să primească cererile de eliberare a ordonanțelor judecătorești pentru întoarcerea executării așa cum rezultă din interpretarea *ad litteram* a art.348 alin.(2) lit.a) CPC al RM.

Sub acest aspect, dat fiind faptul că procesul civil, ca activitate a instanțelor judecătorești de examinare și soluționare a pricinilor civile, este strict reglementat de normele de drept procedural civil, considerăm oportun de *lege ferenda* completarea art.345 CPC al RM cu un astfel de temei, și anume - eliberarea ordonanței judecătorești în pricinile ce țin de întoarcerea executării silite. Or, în art.345 CPC al RM, a cărui denumire este „Pretențiile în al căror temei se emite ordonanță judecătorească”, nu este prefigurată o dispoziție supletivă cum ar fi „în alte cazuri prevăzute de lege”. Asta acreditează ideea că aceste pretenții (prevăzute în art.345 CPC al RM) au un caracter limitativ.

¹³ Pe larg, a se vedea: S. Filincova, I. Coban, *Procedura în ordonanță*, în M. Poalelungi, E. Belei, D. Sârcu (coord.), *Manualul judecătorului pentru cauze civile*, Ediția a II-a, I.S. F.E.-P., Tipografia Centrală, Chișinău, 2013, p.210-223.

¹⁴ Publicată în Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2012, nr.10, p.11.

Dintr-o altă perspectivă, este notabil că, dacă debitorul nu va înainta obiecții motivate în termenul prevăzut de CPC al RM (art.352 alin.(2)) - CPC prevede un termen de 10 zile în interiorul căruia debitorul poate înainta obiecții împotriva ordonanței judecătorești - instanța va elibera un al doilea exemplar creditorului, care va echivala cu un titlu executoriu.

În ipoteza în care pretențiile creditorului nu sunt contestabile sau debitorul înaintează obiecții motivate, instanța va refuza primirea cererii sau, după caz, va anula ordonanța. În această situație, dreptul la întoarcerea executării va putea fi realizat prin depunerea unei cereri de chemare în judecată în procedura civilă. În cadrul judecării cererii, instanța de judecată nu va modifica hotărârea inițială, ci va stabili mărimea prestației executate, în caz contrar s-ar încălca principiul autorității lucrului judecat.

Instanța se va pronunța printr-o hotărâre susceptibilă de apel, în baza căreia se va elibera un titlu executoriu după rămânerea acesteia definitive.

Codul de executare al RM în redacția din 24 decembrie 2004 - până la intervenția legiuitorului prin Legea nr.143 din 02.07.2010 pentru modificarea și completarea Codului de executare al Republicii Moldova nr.443-XV din 24 decembrie 2004¹⁵, prin care întregul conținut al acestuia a fost supus multiplelor modificări; or, redacția actuală a reprezentat și trecerea la un alt sistem de executare, privat - statua că cererea de întoarcere a executării se soluționează în *contencios administrativ* (art.155). Cu toate acestea, atât doctrina¹⁶ cât și practica judiciară¹⁷ accentuau că asemenea cereri urmează a fi examinate în procedura contencioasă, întrucât nu sunt prezente temeiurile examinării în contencios administrativ. Era oarecum surprinzătoare soluția dată de legiuitor. Deoarece contenciosul administrativ, ca instituție juridică, are drept scop contracararea abuzurilor și exceselor de putere ale autorităților publice, apărarea drepturilor persoanei în spiritul legii, ordonarea activității autorităților publice, asigurarea ordinii de drept. Această neconcordanță legislativă a fost anihilată prin legea sus-nominalizată, care a ținut pe scena juridică operarea întoarcerii executării silite în procedura în ordonanță¹⁸. Aceasta, în opinia noastră, a constituit soluția de chezașie.

De punctat că părțile sunt scutite de plata taxei de stat, inclusiv pentru cererea de recurs.

¹⁵ Publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.160-162.

¹⁶ A se vedea: D. Visternicean, A. Pascari, V. Devderea, ș.a., *Op. cit.*, p.295; M. Poalelungi, A. Pascari, *Pregătirea pricinilor civile pentru dezbaterile judiciare*, Arc, Chișinău, 2006, p.216.

¹⁷ A se vedea: pct.27 din Hotărârea Plenul Curții Supreme de Justiție nr.5 din 07 iulie 2008 „Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Codului de executare”, publicată în Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2009, nr.4-5, p.29, (abrogată).

¹⁸ Potrivit datelor din arhiva Judecătoriei sectorului Centru, mun. Chișinău, judecătoria acestei instanțe, în anul 2013 au eliberat 3 ordonanțe judecătorești, prin care s-a dispus întoarcerea executării silite. Pentru anii: 2010, 2011 și 2012 nefind înregistrate emiterea ordonanțelor judecătorești în această materie.

9. Concluzii și recomandări

Este departe de a epuiza problematica complexă a întoarcerii executării silite. Totuși, efectuând o radiografiere a celor creionate în demersul întreprins, formulăm **concluziile** următoare:

- 1) Întoarcerea executării silite reprezintă o refacere în sens invers a drumului parcurs de executarea silită, cu repunerea părților în situația anterioară.
- 2) Sub aspectul naturii juridice, întoarcerea executării silite se prezintă ca un incident procedural apărut în cursul executării silite, având ca fundament dispariția temeiului măsurilor de urmărire silită.
- 3) Necesitatea întoarcerii executării survine în următoarele ipoteze: *când o hotărâre judecătorească deja executată a fost anulată sau modificată, prin decizia instanței superioare; când, în urma rejudecării cauzei, pretențiile reclamantului s-au respins integral ori parțial; și finalmente, atunci când prin decizia instanței superioare sau ca efect al rejudecării cererea a fost scoasă de pe rol ori procesul a încetat.*
- 4) Pentru survenirea întoarcerii executării silite sunt necesare întrunirea cumulativă a următoarelor condiții: *anularea titlului executoriu, cererea celui interesat și executarea parțială sau totală a titlului executoriu.*
- 5) Dacă instanța care a rejudecat pricina n-a soluționat chestiunea privind întoarcerea executării, debitorul, căruia îi revine dreptul la recuperarea prestațiilor executate, poate solicita întoarcerea executării prin procedura în ordonanță în temeiul art.158 alin.(3) din CE al RM.
- 6) Este salutabilă optica legiuitorului de a prevedea întoarcerea executării în procedura în ordonanță.
- 7) În ipoteza în care ordonanța prin care s-a dispus întoarcerea executării silite este anulată, dreptul la întoarcerea executării va putea fi realizat prin depunerea unei cereri de chemare în judecată în procedura civilă generală.
- 8) Atunci când restituirea bunurilor în natură este imposibilă, instanța de judecată va dispune restituirea contravalorii acestor bunuri.
- 9) *Și o ultimă concluzie:* nu se admite întoarcerea executării în pricinile de încasare a pensiei de întreținere, de reparare a prejudiciului cauzat prin schilodire sau prin altă vătămare a sănătății, precum și prin pierderea întreținătorului, cu excepția cazurilor când hotărârea anulată a fost întemeiată pe informații sau documente false.

În temeiul concluziilor și generalizărilor teoretice prezentate, putem ancora următoarele **recomandări**:

- 1) *Lege ferenda.* Propunem substituirea din art.157, 158 și 159 CE al RM a sintagmei „din oficiu” cu următoarea formulă – „la cererea celui interesat”.
- 2) Optăm pentru ostracizarea sintagmei „este obligată” inserată în art.158 alin.(1) CE al RM.
- 3) *Lege ferenda.* Suplinirea art.345 din CPC al RM cu un nou temei – eliberarea ordonanței judecătorești în pricinile ce țin de întoarcerea executării silite.

